

Is er geen zon ?

Dan toch een gouden folder, en een ruim aanbod zang-genoegen

Beste lezer,

Wij hebben u nodig. Onze cursus bekendmaken, mensen aanspreken die gregoriaans zouden willen aanleren. U kunt ons op een eenvoudige manier helpen. Hoe ?

1) Samen met deze nieuwsbrief vindt u 2 folders over de cursus Gregoriaans, sessie 2013-2014. Omdat mond-aan-mond reclame de beste reclame is, vragen wij u om deze folders te bezorgen aan mensen, van wie u weet dat zij interesse hebben voor het Gregoriaans. Misschien willen zij het aanleren, ontdekken of herontdekken? Leg deze folders niet opzij, maar bezorg ze hen. Want elke liefhebber van Gregoriaans is goud waard. Hartelijk dank!

2) Een even prettige manier om belangstellenden in contact te brengen met onze cursus zijn de "Zang+ namiddagen". Het zijn momenten waarop iedere belangstellende gratis kan meezingen met cursisten en oudcursisten onder leiding van Frans Mariman. De Zang+ namiddagen zijn een groot succes: belangstellenden zingen enthousiast mee, en verschillende van hen mochten we dit jaar als cursist begroeten. Vandaar onze tweede vraag aan u: stuur mensen die van Gregoriaans houden naar één of meer van onze Zang+ namiddagen:

- **Zaterdag 14 september**
14-16 u. Mechelen, Kathedraal
- **Zaterdag 12 oktober**
14-16 u. Gent, Kathedraal

TENTOONSTELLING

Dode-Zeerollen in Drente

Het Drents Museum presenteert, in nauwe samenwerking met de Israel Antiquities Authority en het Qumran Instituut van de Rijksuniversiteit Groningen, van 9 juli 2013 tot en met 5 januari 2014 een tentoonstelling van wereldformaat: De Dode-Zeerollen. Op de tentoonstelling worden in totaal zestien rollen getoond (in twee sets van acht stuks) die van groot belang zijn voor onze kennis over het vroege jodendom en christendom.

Een aantal fragmenten is nog niet eerder aan het publiek getoond. Naast de manusc-

ripten zijn er ruim 400 bijzondere objecten uit het oude Judea, Masada, En Gedi, Gamla, Jeruzalem en de grotten van Qumran, die de geschriften plaatsen in de culturele en historische context van de Grieks-Romeinse tijd. Het Drents Museum werkt voor deze tentoonstelling nauw samen met gastconservator Prof. Dr. Mladen Popović van het Qumran Instituut en curator mw. Adi Ziv van de Israel Antiquities Authority in Jeruzalem.

De vondst van de Dode-Zeerollen wordt als één van de grootste archeologische ontdekkingen van de 20ste eeuw beschouwd. De teksten, geschreven tussen de tweede eeuw voor- tot de eerste eeuw na Christus, zijn tussen 1947 en 1956 gevonden in elf grotten in de omgeving van Qumran, aan de noordwestkust van de Dode Zee. De rollen die in het Drents Museum getoond worden zijn afkomstig uit de grotten 4 en 11. Grot 11 wordt ook wel de 'Dutch cave' genoemd, omdat de meeste rollen uit die grot onderzocht en vertaald zijn door het Qumran Instituut in Groningen. De teksten op deze rollen zijn van grote waarde voor onze informatie over de geschiedenis en cultuur uit de tijd van Jezus. De rollen die worden gepresenteerd zijn op verschillende manieren van belang voor ons begrip van de ontwikkeling van een canon van heilige teksten. Zo toont de 'Psalmenrol' dat er meerdere versies van het Psalmenboek waren. Ook enkele teksten die niet in de Bijbel zijn terechtgekomen worden tentoongesteld. Deze laten zien op welke manieren Bijbelse tradities verder werden ontwikkeld, in bekende en onbekende richtingen. Voorbeelden hiervan zijn de 'Regel van de Gemeenschap', het 'Apocryphon van Daniël' en 'Het Nieuwe Jeruzalem'. Eén van de 'Dutch cave-rollen' is extra spectaculair door zijn afmeting: de 'Paleo-Leviticus' rol is met één meter lengte het langste deel van een rol dat te zien zal zijn. Dit alles wordt in een omgeving getoond waarbij de bezoeker zich waant in de woestijn

waar de Dode- Zeerollen geschreven én gevonden zijn. De tentoonstelling wordt ontworpen door Kossmann de Jong Exhibition Architects. Daarna reist de tentoonstelling door naar het Schlossmuseum in Linz (Oostenrijk). De zestien rollen worden vanwege de kwetsbaarheid van het materiaal in twee sets van acht getoond. Halverwege de tentoonstelling (medio oktober 2013) zal de eerste serie van acht worden vervangen door een tweede serie. Info: www.drentsmuseum.nl.

INTERVIEW

Kerkvaders, kerken en Gregoriaans

Erik Bonte is twee jaar op pensioen, maar vlijtig en bezig. Hij werkt nog freelance voor de stad Gent, maar daarnaast is hij secretaris of bestuurslid van een resem verenigingen, en – na eerst de cursus Gregoriaans gevolgd te hebben – werd hij bestuurslid van het Centrum Gregoriaans. Kerk&Leven had recent een interview met hem, waaruit wij een paar uittreksels publiceren.

U bestudeert de kerkvaders, wat hebben zij u te bieden ?

Erik Bonte: "Kerkvaders zoals Augustinus, Ambrosius van Milaan, Ireneüs van Lyon, en Efreem de Syriër laten ons proeven van het vroege christendom. Hun teksten spreken aan omdat ze verrassend fris en actueel zijn. De kerkvaders leefden net als wij in een tijd waar de christenheid in de minderheid was en geconfronteerd werd met andere culturen. Toen wij Tertullianus bestudeerden, bleef mij vooral zijn vurigheid bij. Dat mis ik bij de Vlamingen, we laten de middelmatigheid veel te vaak primeren."

Hebben de lessen uw geloof verdiept ?

Erik Bonte: "De 18 lessen en 3 studiereizen in combinatie met de cursus Gregoriaans in Drongen hebben mij ondermeer de liturgie veel beter doen begrijpen. Ik ben wel vertrouwd met de zondagseucharistie, maar als je niet oplet, ontsnapt de essentie je. Ik besef nu beter wat de gebaren en rituelen betekenen. Het Sanctus bijvoorbeeld moet echt als een lofprijzing klinken."

Volgens u hebben wij een verminkt beeld van het Gregoriaans ?

Erik Bonte: "Voor veel mensen ruikt Gregoriaans naar de tijd van vóór het Concilie, naar iets dat dus elitair en voorbijgestreefd is. Ze denken ook spontaan aan het Te Deum of het Sanctus, liederen die helaas vaker gescandeerd dan gezongen worden. De meesten kennen het Gregoriaans niet zoals het bestond voor de opkomst van de meerstemmige muziek. In de oorspronkelijke Gregoriaanse muziek, die ik onder de knie probeer te krijgen, is er veel aandacht voor het woord- en zinsaccent. Daardoor ondersteunt de zang wonderwel de tekst, waardoor die beter doordringt".

De mensen zijn ook steeds minder vertrouwd met het religieus patrimonium?

Erik Bonte: "Dat klopt. Dat viel mij op toen mensen de kruisweg van Armand Demeulemeester bezochten. Er waren regelmatig bezoekers die de schilderijen in omgekeerde volgorde bekeken. Wij hebben in Gent een nieuw initiatief genomen rond de Monumentale Kerken. Hopelijk kan dat bijdragen om de mensen het interieur van onze kerken beter te doen begrijpen." ■

Eveline Coppin / Kerk & Leven

Stiltetoerisme Euregio online

De provincies Vlaams-Brabant, Belgisch-Limburg en Nederlands-Limburg hebben een nieuwe Euregionale website voor stiltetoerisme gelanceerd. De website heet www.onthaasten.eu is bedoeld voor iedereen die geïnteresseerd is in stiltetoerisme in de grensregio Vlaanderen – Nederland.

Het project draagt de naam "Onthaasten, stilte en bezinningsplekken in beeld". Op de site is informatie te vinden over specifieke onthaast-, stilte- en bezinningsplekken die in de Euregio te bezoeken zijn. Maar ook over actualiteiten en activiteiten die in het kader van het grensregioproject plaatsvinden. In het project participeert ook het bisdom Roermond.

De initiatiefnemers zijn duidelijk: "In onze hectische samenleving is meer behoefte aan bezinning en onthaasten in stilte. Stiltemomenten, die vroeger op een natuurlijke manier een plaats hadden in ons leven, moeten we nu opzoeken en bewust inbouwen. Naast deze belangstelling voor spiritualiteit is er ook een merkbare toename van de interesse voor het historisch erfgoed. De combinatie van deze beide interesses biedt economische kansen in de vorm van stiltetoerisme."

De grensregio Vlaanderen - Nederland is rijk aan historisch erfgoed zoals kloosters, kerken, abdijen, kapellen en kruisen evenals historische tuinen en landschapsparken, begraafplaatsen en kloosterdomeinen. Deze zijn vaak gelegen in stiltegebieden.

---

500 JAAR GELEDEN

Luther uit de ban ?

Maarten Luther nagelde in 1517 zijn 95 stellingen aan de kerk van Wittenberg. Dat is in 2017 vijfhonderd jaar geleden. Tijd voor zelfonderzoek, kijken bij de burens en, jawel, ook herdenking. Het internationale meerjarenproject Refo500 organiseert nu al tentoonstellingen, lezingen en activiteiten waarin verbindingen gezocht worden tussen thema's uit de tijd van de Reformatie en onze tijd. Dat helpt om de blijvende relevantie en het belang van die kerkhervorming te ontdekken.

De protestantse kerken beseffen dat door de herdenking ook de aanleidingen tot het schisma de aandacht opeisen. Geert Lorein, voorzitter van de Federale Synode van Protestantse en Evangelische Kerken in België, verklaarde dat het van slechte smaak zou getuigen om bij Refo500 jubelkreten aan te heffen. Hij hoopt dat de herdenking de oecumenische relaties niet bemoeilijkt, maar juist aanmoedigt en kansen biedt tot dialoog, ontmoeting en toenadering.

Een zelfde geluid klinkt bij Margot Kässmann, de Duitse ambassadeur van Refo500. Ze nodigt haar protestantse geloofsgenoten uit kritisch om te gaan met de lutherse traditie, maar kijkt ook uit naar nieuwe stappen in de oecumene. De opheffing van de excommunicatie van Maarten Luther door de rooms-katholieke kerk of het toelaten van gemeenschappelijke liturgische vieringen, zou de theologe mooie gebaren vinden. "Kunnen we niet samen constateren dat Luther een leraar in het geloof was en dat hij een kerkleraar voor de toekomst blijft? Veel van zijn gedachtegoed is ondertussen toch ook in katholieke kringen aanvaard", stelt ze. Zeker is dat er voor het jubileum een gemeenschappelijke lutherse-katholieke verklaring "From conflict to communion" komt. Nikolaus Schneider, hoopt dat het daar niet bij blijft en dat de paus zal deelnemen aan de vieringen in 2017. Hij

wil van Luther geen held maken, maar zoekt het herstel van de eenheid vanuit Christus. Sinds zijn aantreden getuigt paus Franciscus van een positieve oecumenische geest naar zowel orthodoxen als protestanten.

INTERMEZZO

ATELIER SLABBINCK BIJ VATICANSTAD. Het Brugse atelier Slabbinck opende een winkel bij Vaticaanstad. Het atelier produceert liturgische gewaden, altaarlinnen en vaandels en is daarvoor wereldwijd bekend. Het bedrijf werd in 1903 in Brugge opgericht door Hendrik Slabbinck. Mathias Slabbinck behoort tot de vierde generatie: "Alle gewaden worden handgemaakt. Het atelier leverde aan de pausen Joannes Paulus II en recenter paus Benedictus XVI. Dat was onder meer het geval voor de pauselijke gewaden voor Krakau (2005) en Sao Paolo (2007)". Wanneer de paus kleding van Slabbinck draagt, vinden ook bisschoppen en priesters gemakkelijker de weg naar het atelier. Slabbinck: "Het is echter ook belangrijk om in Rome zichtbaar te zijn. Wij hadden al een vestiging in de Via Dei Cestari, een straat met andere gerenommeerde, vooral Italiaanse, winkels van liturgische gewaden. Nu zijn we verhuisd naar de Via Borgo Vittorio, op een boogscheut van het Sint-Pietersplein. Voor onze nieuwe vestiging werken wij samen met de kunstenaar Albano Poli uit Verona, die vooral bekend is om de productie van glasramen", vervolgt Slabbinck. "Zijn moderne glasramen zijn in kerken in heel Italië te vinden".

OUDESTE THORA TER WERELD TERUGGEVONDEN. In de archieven van de universiteit van Bologna is de rol van de oudste Thora ter wereld, die waarschijnlijk uit de twaalfde eeuw dateert, teruggevonden. De rol, vervaardigd met schapehuid, is 36 meter lang en 64 cm breed. Ze werd geklasseerd in de archieven van de universiteit als een document uit de 17de eeuw onder de naam 'rol nummer twee'. Mauro Perani, professor Hebreeuws en joodse cultuur, stelde vast dat de tekst van deze rol niet overeenkwam met sommige wijzigingen die in de twaalfde eeuw aan de Torah werden aangebracht. Zo kwam hij tot de ontdekking dat de rol ouder was. Zij is in een uitstekende staat van conservatie, zegt Perani. De rol is afkomstig van een dominicaans klooster.

GENT WIL OPEN CENTRUMKERKEN. De torens van de vele Gentse kerken bepalen mee de horizon van de stad. De vzw Monumentale kerken Gent bundelt de krachten om het patrimonium van de vijf Gentse centrumkerken verder te ontsluiten en voor een breed publiek toegankelijk te maken. Het gaat om de Sint-Baafskathedraal, Sint-Niklaaskerk, Sint-Michielskerk, Sint-Jacobskerk en OLV-Sint-Pieterskerk. "Gastvrij onthaal van de bezoekers in het algemeen en toeristen in het bijzonder moeten daarbij duidelijk worden beklemtoond", aldus Ludo Collin, voorzitter van de vzw. Een nieuw logo en een nieuwe huisstijl luiden de frisse aanpak in. Er komt een gemeenschappelijke folder, een cultuurhistorische gids en een website. Daarnaast wil de vzw werk maken van zoektochten en wandelingen langs het religieuze erfgoed en van een infokiosk in elke kerk.

ARTIESTENMIS 70 JAAR. Op Pinksteren vierde de bekende wekelijkse 'Artiestenmis' in de Sint-Carolus Borromeuskerk in Antwerpen haar zeventigste verjaardag. Het initiatief, dat tijdens de oorlogsjaren werd genomen om artiesten te steunen, oogste aanvankelijk slechts matige bijval. Vandaag is de 'Artiestenmis' een begrip in het Antwerpse en komen gelovigen van heinde en verre om de zondagsviering om 11.30 uur bij te wonen. Sommige koren, ook uit het buitenland, dringen er zelf op aan om te mogen zingen. Zo waren de Wiener Sängerknaben en Jos van Immerseel te gast. De afgelopen zeventig jaar vond de eucharistieviering telkens plaats op zondagmorgen, slechts onderbroken door de Duitse aanvallen met V-bommen op Antwerpen en door de brand van zondag 30 augustus 2009, toen korf elders onderdak moest worden gezocht. Ook in de hoogste kringen van het land ging het initiatief niet ongemerkt voorbij. Koningin Elisabeth woonde op 1 februari 1948 een 'Artiestenmis' bij ter ere van de Vlaamse schrijfster en mecenas Marie-Elisabeth Belpaire, een van haar vriendinnen, die aan de basis lag van het initiatief. Het Artiestenfonds onderstreept dat de mis in de eerste plaats een eucharistieviering is en blijft, dus is het geen concert. Wel wordt er wel naar gestreefd om mooie missen, die in het verleden werden geschreven, te laten horen.

RUUSBROEC IN HET CHINEES. De geschriften van de Vlaamse middeleeuwse denker en mysticus Jan van Ruusbroec (1293-1381)

zijn nu ook vertaald in het Chinees. Recent verscheen bij de prestigieuze uitgeverij Commercial Press in Beijing een Chinese vertaling van het lijvige 'Die geestlike brulocht'. Een jaar eerder verscheen een vertaling van zes kortere teksten van Ruusbroec, met onder meer 'Vanden blinckenden steen' en 'Van seven trappen'. "Daarmee zijn meer dan de helft van zijn werken vertaald", zegt professor Rob Faesen s.j. van de Theologische Faculteit van de KU Leuven en lid van het Ruusbroec Genootschap van de Universiteit Antwerpen. "Chinees onderzoekers krijgen op die manier toegang tot zijn belangrijkste en minst gesloten werken". De vertalingen resulteerden al in verschillende toonaangevende wetenschappelijke artikelen in het Chinees.

MONSTRANS STRAALT WEER. De verguld zilveren monstrans, die eind januari 2013 op klaarlichte dag met een brute ramkraak uit Museum Catharijneconvent in Utrecht werd onvreemd, werd recent teruggeplaatst in de Schatkamer van het museum. Zij was beschadigd en een van de sierstukken is nog steeds niet teruggevonden. Het topstuk maakt al eeuwen deel uit van het Nederlandse erfgoed en is door restaurator Michiel Langeveld weer in oude glorie hersteld. Michiel Langeveld heeft schroefje voor schroefje uit elkaar gehaald en weer hersteld. De monstrans is afkomstig van de parochie van de Heilige Drie-eenheid in Amsterdam. Vanwege de uitzonderlijke uitvoering en de boeiende geschiedenis is het een van de topstukken in het museum.

BIJBEL BESCHIKBAAR IN 2798 TALEN. Dat zeggen de Wycliffe Bijbelvertalers. De complete Bijbel is vertaald in 518 talen. Het Nieuwe Testament werd vertaald in 1.275 talen en in 1.005 talen is slechts een gedeelte van de Bijbel beschikbaar. Minstens 4,9 miljard van de ruim 7 miljard mensen kunnen de Bijbel in hun moedertaal lezen. In 1.967 talen moet nog een Bijbelvertaalproject worden opgestart. Wycliffe Bijbelvertalers neemt zich voor om in 2025 in iedere taal waarvoor dat nodig is een Bijbelvertaling te starten. Sinds 1999 werd in 700 talen een nieuw project opgestart. Wereldwijd worden 6.900 talen gesproken.

AGENDA

• Vaste gregoriaanse vieringen (per stad):

ACHEL. St.-Benedictusabdij – Achelse Kluis – Hamont-Achel: Schola Cantorum Achel o.l.v. Wim Truyen, elke 4de zo. om 10.45u Gregoriaanse hoogmis in de abdijkerk. De andere dagen zingen de Trappisten in de St.-Benedictusabdij. Info: www.achelsekluis.org en Jan Lempens 089 472 432

AFFLIGEM. Abdijkerk: Mannikenkoor en gregoriaans gemengd koor o.l.v. Dom Iesbald Verkest. Elke zo. 10u gregoriaanse Mis en om 15u de Vespers en lof door het mannikenkoor. Info: Abdijstraat 6, 1790 Hekelegem 053 66 70 25 of Longinius van de Velde 0475 414 280.

AMSTERDAM. Obrechtkerk, Jacob Obrechtstraat 30: Het mannen-trio Gregoriana verzorgt elke 3e zat., 17 u. (m.u.v. juli en augustus) een "Gregoriaanse meditatie". Gregoriana werkt soms samen met musici uit het Oosten en het Westen, waardoor muzikale en religieuze verwantschappen van diverse culturen worden onthuld. Info: Reinier van der Lof, Weesp Tel:+31.294.419754

ANTWERPEN. St.-Jacobskerk: Elke 1ste zon. 10 u. hoogmis met gregoriaans proprium door Chorale Sancti Jacobi o.l.v. Dirk Baeten, andere zon. door andere koren. Info: Jo Tanghe 03/541 90 28.

ASSEBROEK. St.-Andriesabdij Steenbrugge, Baron Ruzettelaan 435: St.-Arnolduskoor. Elke zo. 10u gregoriaanse Mis. Info: 050 35 72 51.

BERCHEM. Sint Theresiakerk, Grote steenweg: Gregoriaans koor Concentus Teresiaae. Elke zo. 10u gregoriaanse Mis. Info: Oktaaf Ballaert, Sterren Regen 19, 2540 Have.

BRUGGE. Paters Karmelieten, Ezelstraat 28: Schola Gregoriana Brugensis o.l.v. Roger Deruwe. Elke zon- en hoogdag 10 u. Gregoriaanse Hoogmis. Info: Ignace Huyghebaert Tel: 050 44 38 90 of scola@scologregoriana.com. Begijnhof, Monasterium De Wijngaard. Gregoriaans koor van het Begijnhof. Elke zo. 9u30 gregoriaanse Mis. Info: 050 33 00 11. St.-Trudo-abdij Male (St.Kruis Brugge). Elke zo. 9 u. Gregoriaanse mis.

BRUSSEL. St. Michiel en H. Goedele: Gregoriaanse Kathedraal schola o.l.v. Herbert Beirens. Zo. 10 u. Gregoriaanse mis. Info: Tomboy André, Guill. Stassarilaan, 16 b 22, 1070 Anderlecht. Tweeindenstraat 2A (metro Merode of Montgomery): Una cum o.l.v. Paul-Augustin Deproost. Zo. 10 u. Gregoriaanse mis. Info: Laurent Bayer, Kerk van St. Hendrik, 1150 Brussel: Gregoriaanse schola Saint-Irénée. De zondagen van de advent en de vasten, gregoriaanse Mis om 9u30. Info: Michel Zeegers, av. du Héron 1, 1640 Rhode-St-Genèse 02 381 10 62. O.L.V. van de Zavel: Gregoriaanse schola St. Irénée. Elk hoogfeest om 11u gregoriaanse Mis. Info: Michel Zeegers, av. du Héron 1, 1640 Rhode-St-Genèse 02 381 10 62. Kapel Heilig Hart, Twee Lindenlaan, 1200 Brussel. Gregoriaanse schola "Una cum". Elke zo. en Feestdag om 10u gregoriaanse mis. Info: Paul-Augustin Deproost, rue Champ du Roi 23, 1040 Bruxelles 02 736 92 04. Miniemenkerk: Elke zo. gregoriaanse Mis om 11u. Info: . Abbé Jacques Van der Biest, rue Ernest Allard 47, 1000 Bruxelles.

DENDERMONDE. Abdijkerk: Op wekdagen 8u30 en op zondagen 9u30 gregoriaanse conventsmis. Niet op hoogdagen. Elke dag gregoriaanse Vespers om 18u.

GENT. St.-Niklaaskerk: Paratum cor o.l.v. Thierry Pauwels. Elke zo. 10 u. Hoogmis met proprium, niet op 2e zo., wel op feestdagen (zelfs als ze op de 2e zo. vallen). Info: Thierry Pauwels, De Pinte. St.-Baafskathedraal: Paratum Cor o.l.v. Thierry Pauwels. Gregoriaanse hoogmis op de 2e zo. 11 u. (niet op feestdagen). Info: Thierry Pauwels, Groenpark 17, 9840 De Pinte 09 2827824 of Th.Pauwels@advalvas.be.

GRIMBERGEN. Abdijkerk: Gregoriaans Abdijkerk Grimbergen o.l.v. P. Gereon. Elke zo. 10 u. Gregoriaanse Hoogmis. Elke do. 20u15 repetitie in de Sachristie. (via Pastorie, Kerkplein 1) Info: Herman RASPOET, Brusselsestraat 120, 1840 Londerzeel. Tel: 052-55.05.04 raspoet.herman@telenet.be.

HAALTERI. St.-Gorikskerk: Kon. St.-Gorikskoor o.l.v. Hubert Verheijen. Uitgezonderd 2de zo., 10 u. Gregoriaans kyriale. Op hoogdagen meerstemmige Latijnse mis. Info: Hubert Verheijen, Haalteri.

HALLE. Kerk Paters Conventuelen, Volpestraat: Sint Gregoriuskoor o.l.v. Roger Vanbellingem. Elke zon-en feestdag 10u30 gregoriaanse Mis. Info: 02/ 356 20 03 of www.gregorius.lk.

HERENTALS. Begijnhofkerk St.-Catharina: Elke zo. 10u. Gregoriaanse mis (proprium en ordinarium) door het gregoriaans mannenkoor. Info: Jan Cools, Vossenbergring 45B, 2200 Herentals 014/ 21 56 48.

HEVERLEE. St.-Lambertuskerk: Kon. St.-Lambertuskoor o.l.v. Johan de Boer. 1ste, 3de en 5de zo., 10u30 Gregoriaanse Hoogmis. Info: Johan De Boer 016/ 40 52 99. www.kerkleuven.be/koor/ksh/.

KNOKKE. Paters Dominicanen: Schola Gregoriana Dominicana o.l.v. Jacques Maertens. Elke zo. 11 u. Gregoriaanse mis. Info: Jacques Maertens, Knokke-Zoute Tel:050/ 60 12 32.

KORTRIJK. O.L.Vrouwkerk: Laudate Dominum o.l.v. Walter Deroo. Elke 1ste zo. en op feestdagen 9u45. Info: Ghislain Baert, Graskant 5, 8520 Kuurne 0474 325 729 of laudatedominum9@scarlet.be. www.laudatedominum.be.

LEUVEN. Abdijkerk Keizersberg: Het monnikenkoor o.l.v. Abt Kris Opdebeeck zingt elke zo. 10u de gregoriaanse Hoogmis. Info: Rvd Kris Opdebeeck, Mechelsestraat 202, 3000 Leuven 016 31 00 60 St.-Kwintkerk: 10 u. Gregoriaans proprium door de Schola Sancti Quintini o.l.v. J. Vandergeeten, naast andere gezangen door de Schola, hetzij door het vrouwenkoor Concinite (1e en 3de zo.). Info: Mark Debrock T.W. Wilsonlaan 15 3010-Leuven 016/25 36 83.

LOKEREN. St.-Gregoriusgilde, St.-Laurentiuskerk. elke 1ste zo. 11 u. en op hoogdagen mis met gregoriaanse gezangen; Kerk Daknam, elke 2de zondag 10 u. mis met gregoriaanse gezangen. Info: ludogerits@hotmail.com.

MECHELEN. St.-Jan de Doper en Evangelist kerk (St.-Janstraat): Damesschola In Voluntate. Elke 1ste zo. van de even maand. 16 u. Gregoriaanse mis. Info: www.involuntate.be.

ST.-NIKLAAS. St.-Nicolaaskerk, Grote Markt: Schola Cantorum o.l.v. Luc De Cock. Elke 1ste zo. 17 u. en op vooravond van sommige hoogdagen: mis met volledig proprium en ordinarium. Info: Luc De Cock, Heidebloemstr. 4, 9100 St.-Niklaas, 03/777 10 05

TIENEN. St.-Germanuskerk. Alle hoog- en feestdagen 10.30 u. gregoriaanse mis door het vrouwenkoor Cantus Germanus. Mannenkoor af en toe op gewone zondagen. Info: Louis Kinnaer, louis.kinnaer@scarlet.be

TURNHOUT. Begijnhofkerk Heilig Kruis: Koninklijk H.Kruis begijnhofkoor o.l.v. Herber Op de Beeck. Elke zo. 9u30 gregoriaanse Mis (proprium en ordinarium). Info: Herman Deckx, Victoriestraat 9 bus2, 2300 Turnhout. Tel: 014/41 25 81. Heilig Hartkerk: Ceciliakoar o.l.v. Sylvain Goossens en Jef Roymans. Elke zon-en hoogdag 9u30 de Mis met gregoriaans proprium. Ordinarium is meerstemmig Latijn of gregoriaans. Info: Jochem Baas, 014/ 61 01 72

WAASMUNSTER. Abdij Roosenberg: Damesschola In Voluntate. Elke 1ste zo. van de even maand, 9 u. Hoogmis. Info: Myriam Van den Hauten 03/ 449 43 15 - www.involuntate.be

WATERMAEL (Brussel). Kerk van St Clement. Elke zo. 9u30 gregoriaanse Mis. Info: Raoul Leblicq, rue des Thuyas 14, 1170 Watermael 02 673 02 58

WESTMALLE. Abdij, Gregoriaanse mis alle zondagen en hoogfeesten 10 u. en twee- tot driemaal in de week 10u45. Info: 03/ 312 92 00

ZINGEM. St. Bavokerk: Gregoriaans koor Gaudeamus o.l.v. Adelin Goedefroot. Elke feestdag 9u30 gregoriaanse Mis. Info: A. Goedefroot, Nederzwalmssesteenweg 31, 9750 Zingem 09 384 20 29.

• Abdijen in België waar gregoriaanse officies gezongen worden:

Abbaye N.D. de Saint Remy (Trappisten) - Abdij Affligem (Benedictijnen) - Abdij Averbode (Norbertijnen) - Abdij De Wijngaard (Benedictinessen) - Abdij Keizersberg (Benedictijnen) - Abdij Mariënhof Cisterciënzerinnen) - Abdij Grimbergen (Norbertijnen) - Monastère de Chevetogne (Benedictijnen) - St. Pieters en Paulusabdij (Benedictijnen)

• Stages

Rânes (Normandie). 15 tot 21 juli 2013. "Stage de Grégorien en Normandie". De stage staat onder leiding van Prof. David EBEN, tevens dirigent "Schola Gregoriana Pragensis", en Charles BARBIER, beroepszanger en prof. Stemtechniek. Deze stage is toegankelijk voor iedereen die wat koorpraktijk heeft. Thema is dit jaar "De gregoriaanse modaliteit", een praktische en theoretische benadering. Didactisch materiaal is het Tonarium van het monastèrium St. Martial van Limoges (Ms 1118, XI eeuw), en "pièces modales" voor orgel van Jean Langlais. Info en inschrijven: Jan-Marie Godard, 50 rue de la fée d'Argouges 61150 Rânes, +33-02 33 39 76 20, fpeltron@club-internet.fr.

Tours (France). 15 tot 19 juli 2013. "Stage international de plain-chant, vocalité, interprétation, direction", onder leiding van Daniel Saulnier, mmv. Serge Ilg (Genève) en David Fiala (Tours). Theoretisch onderricht wordt afgewisseld met praktijksessies rond het thema. Komen aan bod: geschiedenis, modaliteit, theologie, paleografie, analyse. Info en inschrijving: daniel.saulnier@univ.tours.fr.

Essen-Werde (Duitsland) Folkwang Hochschule. 28 juli tot 4 augustus 2013." Internationale Sommerkerk Gregorianik", onder de titel "Triduum Sacrum". Grondige inleiding in theorie en praktijk van het Gregoriaans. Ook voor niet-specialisten. Programma: stemtechniek, basis van het Gregoriaans, semiologie, modaliteit, directie. M.m.v. Franco Ackermans, Stefan Klöckner, Marcel Zijlstra, Markus Uhl, Simone Pannes, Wolfgang Bretschneider, Herbert Fendrich en Sybille Plocher. Speciale prijs voor studenten. Info en inschrijving: Internationale Sommerkerk Gregorianik, Folkwang Hochschule, Klemensborn 39, D-45239 Essen., +49-(0)201 4903 301 (Anke Westerman), gregorianik@folkwang-uni.de, www.folkwang-uni.de

Fara Sabina (Rieti, Italië). 8 tot 13 juli 2013. "Corso Estivi Canto Gregoriano". Organisatie: Centro di canto gregoriano e monodie Dom Jean Claire, Verona. Met docenten: Gennaro Becchimanzi, Letizia Butterin, Mario Lanaro, Marco Repeto en Alberto Turco. Info: + 39 (0)45 800 14 14. fax: + 39 (0)45 800 52 33. info@centrogregoriano.it.

Conques (France). 29 juli tot 4 augustus 2013. "Voix grégoriennes & art roman", stage rond gregoriaans en discant volgens 11e en 12e eeuwse bronnen. Voor iedereen, zowel professionelen als amateurs en studenten. Met verschillende workshops. Mm.v. Sylvain Dieudonné, Jean-François Goudesenne, Sarah Richards en Virginie Sanhes. Info : Association Musiques au Logis, 13, rue Thibaudière, 37170 Chambray-les-Tours. musicalogies@cegetel.net

Ermefon-sur-Biert (België). 18 tot 25 augustus 2013. "Stage d'été 2013", onder leiding van Paul Breisch (Luxemburg) en Sarah Pirrotte. Theorie, geschiedenis, praktijk. Organisatie : Académie de chant grégorien. Info : Michel Zeegers, avenue du héron, 1. 1640 Sint-Genesius-Rode. +32 (0)2 381 10 62, michel.zeegers@skynet.be. academieregiorien@skynet.be, www.gregorien.be.

Moissac (France). 8 tot 13 juli 2013. "Stage de chant corse" o.l.v. Jean Etienne Langianni. 18 tot 25 juli 201. «Stage sur les offices de la consécration d'un sanctuaire" o.l.v. Marcel Peres. 19 tot 25 juli 2013, stage voor kinderen van 6 tot 14 jaar "Sur les chemins de Saint-Jacques de Compostelle, découvrons, chantons, fabriquons les musiques du passé" o.l.v. Luc Terrieux, Jodel Grasset, Chantal Lumineau. 21 tot 25 juli 2013. "Stage sur les offices de Saint-Jacques de Compostelle". o.l.v. Marces Peres en Frédéric Tavernier Vellas. Info : Association Organum, 1, rue de l'abbaye, BP 50019, 82201 Moissac. +33 (0)5 63 05 05 02. organiseurorganum@yahoo.fr. www.organum-cirma.fr

Saint-Bertrand-de-Comminges (France). 29 juli tot 6 augustus 2013. "Stage sur la Messe de Toulouse (14e E) et l'Office de la Transfiguration", repertorium van St. Bertrand-de-Comminges. O.l.v. Marcel Peres. Info : Académie de Saint-Bertrand-de-Comminges. +33 (0)5 61 88 32 00

CURSUS

Overzicht cursussen en zangdagen 2013-2014 van het Centrum Gregoriaans

Cursus:	Instartcursus	Cursus 1, 2 & 3	Zangdag	Zang +
cijfers = lessenreeks - n = namiddag				
14/09/2013				Mechelen, n
12/10/2013				Gent, n
19/10/2013			Affligem	
23/11/2013		1		
14/12/2013		2		
11/01/2014	1	3		
1/02/2014	2	4		
22/02/2014	3	5		
15/03/2014	4	→	Grimbergen	
22/03/2014	5	6		
26/04/2014			Dendermonde	

"Zangdag" is bedoeld voor alle cursisten en afgestudeerden.

"Zang +" is bedoeld voor alle belangstellenden die, samen met cursisten en afgestudeerden, kennis willen maken met het Gregoriaans.

CENTRUM

Administratie cursisten en info over de inhoud van de cursussen:

Lucienne Van Gastel, Centrum Gregoriaans, Boudewijnlaan 24, 2220 Heist-o/d-Berg - Tel: 015. 24.13.63 E-mail: cursist.gregoriaans@telenet.be

Betalingen:

Op rek. IBAN: BE22 7370 1000 1147 BIC: KREDBEBB van Gilbert Devroye, Bierbeekstraat 84, B-3052 Blanden.

REDACTIE

Mia Pastijn, Keldermansvest 47, 2800 Mechelen, tel. 015-20.18.26, mia.pastijn@telenet.be. De redactie laat mensen aan het woord die een interessante mening vertolken. Ze respecteert daarbij alle opinies zonder onderscheid. De auteurs ondertekenen daarom hun bijdragen. De meningen die zij vertolken zijn persoonlijk en vallen niet noodzakelijk samen met de meningen van de redactie.

De volgende nieuwsbrief zal op 15 september 2013. Teksten hiervoor moeten de redactie uiterlijk voor 15 augustus 2013 bereiken.

ABONNEMENTEN

Door een abonnement te nemen steunt u daadwerkelijk onze werking! Hartelijk dank daarvoor.

U kan een jaarabonnement nemen (4 nummers) door storting van 10 euro op rek. IBAN: BE22 7370 1000 1147 BIC: KREDBEBB met vermelding abonnement nieuwsbrief gregoriaans. Wil u ons extra steunen, neem dan een steunabonnement van 20 euro of een beschermend abonnement van 40 euro. De cursisten krijgen de nieuwsbrief gratis toe gestuurd.

Discussiegroep en mailinglist gregoriaans: surf naar:

http://www.egroups.com/subscribe/gregoriaans en klik op de JOIN-knop.

Bezoek onze site: www.centrumgregoriaans.be

Jaargang 14, nummer 4, juni 2013